

Ενότητα 1 – Ιστορία προ-Κολομβιανής ιατρικής και ιατρικής των Ίνκας στο Περού

UNIVERSIDAD CATÓLICA DE SANTA MARÍA (PE)

1. Πληροφορίες για διδάσκοντες

1.1 Περιγραφή θέματος

Η ιστορία της προ-Κολομβιανής ιατρικής είναι παρόμοια σε αρκετές χώρες της Λατινικής Αμερικής με κοινή κοσμοθεωρία, στην οποία η υγεία ήταν η τέλεια ισορροπία μεταξύ σωματικής, ψυχικής και πνευματικής ευημερίας. Η ιατρική αυτή είχε μαγικο-θρησκευτική φύση, που προστίθετο σε σημαντική ιατρική γνώση. Η προ-Κολομβιανή ιατρική αναγνωρίζεται παγκοσμίως λόγω της τεράστιας συμβολής της στη χρήση φαρμακευτικών φυτών, της ποιότητας των κρανιακών επεμβάσεων της και του σημαντικού ρόλου του σαμάνου στην ατομική και κοινοτική υγειονομική περίθαλψη λόγω της εμπειρικής γνώσης διαφόρων ασθενειών.

Οι προ-Κολομβιανοί πολιτισμοί ήταν συνεχώς σε πόλεμο με πολιτισμένους λαούς που χρονολογούνται από το 2000 π.Χ. Οι πιο προηγμένοι πολιτισμοί ήταν: ο Chavin-Sechin (900 έως 200 π.Χ.), ο Huari-Tiahuanaco (750 π.Χ. έως 1000 μ.Χ.), και ο πολιτισμός Moche-Chimú (200 π.Χ. έως 1400 μ.Χ.) (Marino and Portillo, 2000).

Τα στοιχεία προ-Κολομβιανικής ιατρικής είναι ποικίλα και προστατεύονται και διατηρούνται σε διάφορα μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους, ειδικά στο Περού. Πολλά από αυτά τα στοιχεία είναι μούμιες, κεραμικά αγγεία, ρούχα, μεταλλικά εργαλεία για ιατρικούς και πολεμικούς σκοπούς, κεραμικά huacos, χρυσά και ασημένια κομμάτια, διάφορα σκελετικά υπολείμματα, υπολείμματα από τρυπανισμένα κρανία, κοπρολίτες, χρονογράφηματα, βιβλία, κοσμήματα και αγάλματα. Όλα αντιπροσωπεύουν τη ζωή και την ιατρική αυτών των πληθυσμών. Επί του παρόντος, αρκετές από αυτές τις πηγές εξακολουθούν να μελετώνται, με διαγνωστικά βοηθήματα, όπως μοριακές και ακτινολογικές μελέτες για τον εντοπισμό της πηγής αυτής της προ-Κολομβιανής γνώσης μέσω της επιστήμης.

Οι παραδόσεις και η γνώση των θεραπευτών και των σαμάνων των προκολομβιανών πολιτισμών έχουν διατηρηθεί από γενιά σε γενιά, βάζοντας τα θεμέλια για τη διαπολιτισμική ιατρική, τη φυσική ιατρική, αλλά αφήνοντας παράλληλα μια κληρονομιά για την τρέχουσα λοιμωξιολογία, αναισθησιολογία και νευροχειρουργική.

Η ιστορία της προ-Κολομβιανής Ιατρικής αποκαλύπτει επίσης ότι υπήρχαν αρκετοί ειδικοί που ασκούσαν αυτή την ιατρική, όπως ο Hamricamayoc, ο οποίος ήταν ο επίσημος γιατρός υπεύθυνος για τα φάρμακα και τα φαρμακευτικά φυτά. «Έμοιαζε λίγο με τον Ευρωπαίο γιατρό εκείνης της εποχής και ήταν ο πιο σημαντικός τύπος θεραπευτή» (Jan GR Elferink, 2015). Από την άλλη, υπήρχαν θεραπευτές-σαμάνοι που αντιμετώπιζαν ασθένειες όχι μόνο με φαρμακευτικά φυτά, αλλά και με τελετουργική μαγεία. Επίσης, υπήρχαν ικανοί χειρουργοί, οι οποίοι πραγματοποίησαν διάφορες χειρουργικές επεμβάσεις που περιελάμβαναν κρανιοανατρήσεις με χαμηλή θνησιμότητα. Σε αυτή την ενότητα θα διερευνήσουμε τα αποτελέσματα από μελέτες παλαιοπαθολογίας που δείχνουν την εξειδίκευση των χειρουργών σε κρανιακούς τρυπανισμούς, σε παραμορφώσεις οστών και στη χρήση φαρμακευτικών φυτών. Αυτά τα φυτά χρησίμευαν ως αναισθητικά και εμπόδιζαν τη λοίμωξη και τη φλεγμονή, και είχαν ως αποτέλεσμα τα υψηλά ποσοστά επιτυχίας στις χειρουργικές επεμβάσεις τους.

Μια σημαντική συμβολή που μας άφησε η προ-Κολομβιανή ιατρική ήταν η σχέση γιατρού-ασθενούς, στην οποία ο ασθενής είχε ενεργό ρόλο στις θεραπευτικές τελετουργίες και η χρήση ψυχοτρόπων ουσιών. Αυτές οι τελετουργίες είχαν την αυτογνωσία των ασθενών ως τον κύριο πυλώνα για τη διάγνωση και την προσχώρηση στη θεραπεία, αλλά και στην πίστη στις συστάσεις. Σε αυτή τη σχέση, οι θεραπευτές-σαμάνοι, εκτελούσαν τελετουργίες χρησιμοποιώντας φαρμακευτικά και ψυχοτρόπα φυτά. Γνώριζαν τα αυτόχθονα είδη και την επίδρασή τους για κάθε ασθένεια λόγω της προετοιμασίας τους με τη μετάδοση της προγονικής γνώσης από γενιά σε γενιά.

Τέλος, η Ενότητα αυτή παρουσιάζει τα ευρήματα της Μούμιας Juanita, γνωστή και ως «Κυρία του Αμπατο», που θεωρείται μία από τις καλύτερα διατηρημένες μούμιες στον κόσμο, το σώμα της οποίας προστατεύεται στο «Μουσείο των Ιερών των Άνδεων» στην πόλη Αρεκίπα του Περού. Θεωρείται ένα ανοικτό βιβλίο, το οποίο η επιστήμη θα μελετήσει για να συνεχίσει να δίνει μαρτυρίες της προ-Κολομβιανής ιστορίας μας.

Ο κύριος στόχος της ενότητας είναι να αναπτύξει τις ικανότητες των φοιτητών ιατρικής σχετικά με τις γενικές πτυχές της ιστορίας της προ-κολομβιανής ιατρικής στη Νότια Αμερική.

Η μεθοδολογία που θα χρησιμοποιηθεί σε αυτή την ενότητα είναι σύμφωνη με το έργο ALCMAEON, το οποίο χρησιμοποιεί την αντικειμενοστραφή προσέγγιση μάθησης. Αυτή η προσέγγιση έχει επιλεγεί επειδή θα επιτρέψει στους φοιτητές ιατρικής να αποκτήσουν πολύτιμες πληροφορίες σχετικά με την πραγματικότητα της προέλευσης της προ-Κολομβιανής ιατρικής μέσω αναπαραστάσεων και αντικειμένων που βελτιώνουν την κατανόηση.

Παρουσιάζονται εκπαιδευτικά υλικά που έχουν προετοιμαστεί για τον φοιτητή ιατρικής για την απόκτηση ικανοτήτων στην ιστορία της προ-Κολομβιανής ιατρικής και της ιατρικής των Ίνκας στο Περού.

Τα διδακτικά περιεχόμενα είναι:

1. Γενικές πτυχές της προ-Κολομβιανής ιατρικής και της ιατρικής των Ίνκας.
2. Κύριες ασθένειες που υπάρχουν στους προ-κολομβιανούς πολιτισμούς και την αυτοκρατορία των Ίνκας του Περού.
3. Ειδικές πτυχές των τρυπανισμών και των κρανιακών παραμορφώσεων στους προ-κολομβιανούς πολιτισμούς και την αυτοκρατορία των Ίνκας του Περού.
4. Ειδικές πτυχές της συντήρησης και της έρευνας των μούμιων στο αρχαίο Περού.

Σχετικά με τις «Γενικές πτυχές της προ-Κολομβιανής ιατρικής και της ιατρικής των Ίνκας», τα αντικείμενα αυτής της ενότητας μας επιτρέπουν να γνωρίζουμε πώς ήταν η σχέση των ασθενών, των προ-Κολομβιανών ιατρών τους και το περιβάλλον τους, καθώς και να μάθουμε για την κοσμοθεωρία τους, τις ασθένειες που έπλητταν αυτούς τους πληθυσμούς, το έργο των αρχαίων γιατρών που ονομάζονταν σαμάνοι και θεραπευτές, καθώς και το σημαντικό ρόλο της φύσης για την παροχή φαρμακευτικών φυτών, για θεραπείες σε αυτή την ιατρική.

Τα επιτεύγματα της ιστορίας της Προ-κολομβιανής Ιατρικής αντικατοπτρίστηκαν καλύτερα μέσω της κεραμικής και της χρυσοχοΐας, με τεκμήρια που περιέγραψαν διάφορες ασθένειες όταν αναλύθηκαν, τα οποία υποδεικνύουν την παρατήρηση των κλινικών σημείων διαφορετικής αιτιολογίας.

Ελπίζουμε να επιτύχουμε μια ενεργή μάθηση, στην οποία ο ρόλος του φοιτητή είναι θεμελιώδης, για την ενσωμάτωση των θεωρητικών εννοιών, με τα κοινά οπτικά αντικείμενα (βίντεο, φωτογραφίες κεραμικών,

φωτογραφίες μουμιοποιημένων λειψάνων, φωτογραφίες έργων χρυσοχοΐας, φωτογραφίες σκελετικών υπολειμμάτων με τρυπανισμούς, φωτογραφίες τροποποιημένων κρανίων, ενημερωμένα επιστημονικά άρθρα, χρονογραφήματα συγγραφέων που έδειξαν πώς οι Ίνκας θεραπεύονταν με τη σαμανική ιατρική, εικονικές περιηγήσεις σε μουσεία, μεταξύ άλλων), τα οποία αποτελούν αναμφίβολα τη σημαντικότερη απόδειξη της ύπαρξης αυτού της ιατρικής.

Σχετικά με το «Κύριες ασθένειες των προ-Κολομβιανών πολιτισμών και της αυτοκρατορίας των Ίνκας του Περού», η αντικειμενοστραφής προσέγγιση μάθησης μας επιτρέπει να αναλύσουμε αυτά τα στοιχεία για να τοποθετηθούμε στο πλαίσιο μέσα στο οποίο οι ασθένειες εμφανίζονταν στην προ-Κολομβιανή περίοδο, καθώς και να αξιολογήσουμε την κλινική συλλογιστική για τους γιατρούς σαμάνους, τους θεραπευτές και τις μάιες.

Θα είναι μια παιδαγωγική εμπειρία, μεταφέροντας τους φοιτητές σε προ-Κολομβιανούς χρόνους, έτσι ώστε με βάση την παρατήρηση και την ερμηνεία των κοινών οπτικών στοιχείων, μπορούν να έχουν μια ιδέα και να κατασκευάσουν εξηγήσεις, για το πώς οι αρχαίοι σαμάνοι-ιατροί και θεραπευτές μπορούσαν να φθάσουν σε επαρκείς διαγνώσεις ασθενειών, με βάση την κλινική παρατήρηση.

Η αντικειμενοστραφής προσέγγιση μάθησης θα μας επιτρέψει επίσης να μάθουμε για τη σημαντική και αποτελεσματική σχέση γιατρού-ασθενούς, πράγμα που σήμαινε την ολιστική γνώση των νόσων των ασθενών τους, καθώς και τους παράγοντες στους οποίους απέδιδαν την ασθένειά τους.

Σχετικά με τις «Ειδικές πτυχές των τρυπανισμών και των κρανιακών παραμορφώσεων στους προκολομβιανούς πολιτισμούς και την αυτοκρατορία των Ίνκας του Περού», οι φοιτητές θα είναι σε θέση να δουν την αποτελεσματικότητα στη χειρουργική επέμβαση, παρατηρώντας αντικείμενα όπως τα υπολείμματα κρανιοανατρήσεων.

Η χρήση του ψηφιακού μουσείου, με την έκθεση αντικειμένων που συλλέγονται ως απόδειξη της ύπαρξης προ-κολομβιανής ιατρικής στη Νότια Αμερική, θα αποκαλύψει διάφορες πτυχές. Για παράδειγμα, θα παρουσιάσουμε φωτογραφίες των κρανιακών καταλοίπων με ανάπτυξη οστού μετά τους τρυπανισμούς, και θα συζητήσουμε τα επιστημονικά στοιχεία που δείχνει αυτή η τεχνική, τη φροντίδα για τον μετριασμό του πόνου και την πρόληψη λοιμώξεων με βάση τη χρήση των φαρμακευτικών φυτών. Κάποια από τα αντικείμενα που κοινοποιούνται είναι φαρμακευτικά φυτά, τα οποία ήταν διαθέσιμα σε προ-Κολομβιανούς θεραπευτές και σαμάνους, οι οποίοι θέραπευαν με ένα μείγμα φαρμακευτικών φυτών και μαγικο-θρησκευτικών τελετών.

Σχετικά με τις «Ειδικές πτυχές της συντήρησης και της έρευνας των μούμιων στο αρχαίο Περού», η έκθεση αντικειμένων που συλλέγονται από μούμιες, θα ενισχύσει τις δεξιότητες των φοιτητών που απαιτούνται για την παρατήρηση και ερμηνεία του νοήματος της ζωής και του θανάτου σε αυτούς τους προ-κολομβιανούς πολιτισμούς, το οποίο περιελάμβανε τελετουργίες για την προστασία των νεκρών και τη διατήρησή τους ως μούμιες, μεταξύ άλλων.

1.2 Μαθησιακοί Στόχοι

Στο τέλος της Ενότητας ο φοιτητής θα γνωρίζει γενικές πτυχές της προ-Κολομβιανής ιατρικής και της ιατρικής των Ίνκας.

Ο φοιτητής θα είναι σε θέση να αναγνωρίσει τις κύριες ασθένειες που υπήρχαν στους προ-κολομβιανούς πολιτισμούς και την Αυτοκρατορία των Ίνκας του Περού.

Στο τέλος της Ενότητας ο φοιτητής θα γνωρίζει συγκεκριμένες πτυχές των τρυπανισμών και των κρανιακών παραμορφώσεων στους προ-κολομβιανούς πολιτισμούς και την Αυτοκρατορία των Ίνκας του Περού.

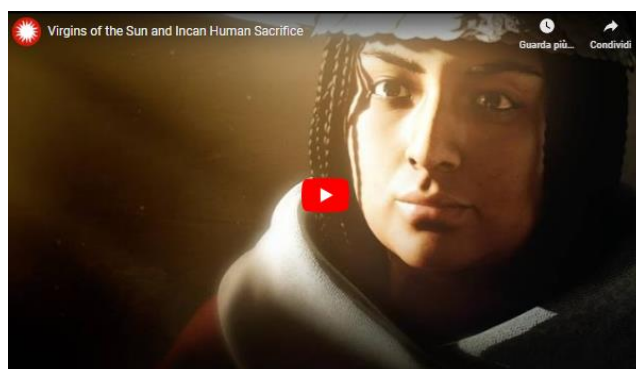
Στο τέλος της Ενότητας ο φοιτητής θα γνωρίζει συγκεκριμένες πτυχές της συντήρησης και της έρευνας των μούμιων στο αρχαίο Περού.

1.3 Μελέτη περίπτωσης

Μούμια Juanita

Θυσιασμένο, μουμιοποιημένο παιδί

Τρυπανισμοί

